

ΘΕΜΑ: «ΛΟΓΟΘΕΡΑΠΕΥΤΙΚΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ ΣΤΙΣ ΜΑΘΗΣΙΑΚΕΣ ΔΥΣΚΟΛΙΕΣ - ΕΙΔΙΚΗ ΓΛΩΣΣΙΚΗ ΔΙΑΤΑΡΑΧΗ»

ΕΠΟΠΤΗΣ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ: ΠΑΥΛΟΣ ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΙΔΗΣ
ΣΠΟΥΔΑΣΤΡΙΕΣ: ΝΤΙΝΑ ΑΘΑΝΑΣΙΑ
ΣΑΒΒΙΔΟΥ ΆΝΝΑ

ΜΑΘΗΣΙΑΚΕΣ ΔΥΣΚΟΛΙΕΣ

Ορισμοί

Οι περισσότεροι ορισμοί έχουν τα εξής κοινά:

- ✘ Δείχνουν ότι πρέπει να υπάρχει μια σημαντική απόκλιση ανάμεσα στο πραγματικό επίπεδο του παιδιού και στο επίπεδο που μπορεί να περιμένουμε.
- ✘ Αποκλείουν τα νοητικά καθυστερημένα άτομα και τα άτομα με οπτική και ακουστική βλάβη.
- ✘ Υπονοούν ότι υπάρχει μια δυσλειτουργία του κεντρικού νευρικού συστήματος, αλλά δεν απαιτούν απαραίτητα «απόδειξη» τέτοιας δυσλειτουργίας.

Συχνότητα Μαθησιακών Δυσκολιών

---

1)Μερικοί ερευνητές υποστηρίζουν πως στα χαμηλότερα κοινωνικοοικονομικά στρώματα η συχνότητα των μαθησιακών δυσκολιών είναι υψηλότερη .

2)Ερευνες στα δυο φύλα αποδεικνύουν ότι οι μαθησιακές δυσκολίες είναι συχνότερες στα αγόρια σε σύγκριση με τα κορίτσια. Υπάρχει μια αναλογία 4 προς 1.

Ταξινόμηση των μαθησιακών δυσκολιών

Στο DSM-IV (Σύστημα Ταξινόμησης της Αμερικανικής Ψυχιατρικής Εταιρείας) οι μαθησιακές διαταραχές ταξινομούνται ως εξής :

- ✘ 1) Διαταραχή της ανάγνωσης
- ✘ 2) Διαταραχή της γραφής (γραπτής έκφρασης)
- ✘ 3) Διαταραχή των μαθηματικών
- ✘ 4) Διαταραχή της μάθησης μη προσδιοριζόμενης αλλιώς

Ανάλυση μαθησιακών δυσκολιών

1) Διαταραχή της ανάγνωσης

Συνήθως συνυπάρχουν ένα ή και περισσότερα από τα παρακάτω:

- α) θετικό οικογενειακό ιστορικό,
- β) σημεία φυσικού- σωματικού stress κατά τη βρεφική ηλικία,
- γ) καθυστέρηση στην εξέλιξη του λόγου,
- δ) δυσκολία στη διάκριση αριστερού-δεξιού

Τυπικά λάθη, χαρακτηριστικά της διαταραχής της ανάγνωσης είναι :

---

1) Στο επίπεδο του γράμματος :

- α) αντικατάσταση παρόμοιων σχηματικά γραμμάτων (αδεργος αντί αδελφός),
- β) σύγχυση στην ακουστική διαφοροποίηση των φθόγγων (μασεψε αντί μάζεψε).

2) Στο επίπεδο της συλλαβής :

- α) αντιστροφή των γραμμάτων (αν αντί να),
- β) παράλειψη γραμμάτων (ταπεζι αντί τραπέζι),
- γ) αντικατάσταση γραμμάτων (χαρογράφησαν αντί χορογράφησαν),
- δ) πρόσθεση συλλαβών (ποποτηρι αντί ποτήρι).

3) Στο επίπεδο της λέξης :

- α) αντιστροφή συλλαβών (ναμα αντί μάνα),
- β) παραλείψεις συλλαβών (πατσουκλι αντί παρατσούκλι) ,
- γ) σύγχυση χρήσης συμφωνικών συμπλεγμάτων (πατρι αντί πάρτυ),
- δ) αντικαταστάσεις συλλαβών (επιδαπεδος αντί επιπεδος) ,
- ε) παρατονισμός (πάρα αντί παρά).

4) Στο επίπεδο της πρότασης :

- α) αντικαταστάσεις λέξεων (παγωτό αντί παγάκι) ,
- β) παραλείψεις λέξεων ,
- γ) παραβίαση ή μη τήρηση σημείων στίξης , υπερπήδηση σειράς .

2) Διαταραχή της γραφής, (γραπτής έκφρασης)

✘ Διαταραχές της γραφής είναι οι εξής:

1) Δυσορθογραφία

2) Αγραφία

3) Δυσγραφία

4) Κακογραφία

Χαρακτηριστικά παιδιών με ορθογραφικές δυσκολίες

- ✘ Βασικά ορθογραφικά λάθη (καταλήξεις ουσιαστικών και ρημάτων , άρθρα).
- ✘ Κακογραφία, ακαταστασία γραφής, κατάργηση διαστημάτων.
- ✘ Παράληψη, επανάληψη, αντιμετάθεση ή προσθήκη γραμμάτων, συλλαβών, λέξεων.
- ✘ Παρεμβολή κεφαλαίων γραμμάτων ανάμεσα στα μικρά.
- ✘ Σπάνια χρήση τονισμού ή τονισμός σε τυχαία επιλεγόμενες συλλαβές.
- ✘ Καθρεπτική γραφή μέρους λέξεων, συλλαβών, γραμμάτων.

3) Διαταραχή στα μαθηματικά

Βασικά χαρακτηριστικά προβλήματα στα Μαθηματικά (Δυσαριθμησία):

- ✘ Δυσκολίες των σχέσεων στο χώρο (π.χ. το παιδί συγχέει έννοιες όπως πάνω-κάτω, κοντά- μακριά, κορυφή-βάση, αρχή-τέλος,)
- ✘ Διαταραχές στην οπτικοκινητική αντίληψη (π.χ. το παιδί δυσκολεύεται να ομαδοποιήσει αντικείμενα).
- ✘ Δε μπορούν να καταλάβουν τις έννοιες του «και», «πλην» ή «επί».
- ✘ Ανεπαρκείς έννοιες κατεύθυνσης και χρόνου.
- ✘ Προβλήματα μνήμης (π.χ. δε μπορεί να ανακαλέσει τις μαθηματικές πράξεις γρήγορα και αυτόματα).

4) Διαταραχή της μάθησης μη προσδιοριζόμενης αλλιώς

Σε πολλές περιπτώσεις παιδιών είναι δυνατό να συνυπάρχουν περισσότερες από μια ειδικές μαθησιακές δυσκολίες .

Συχνότερα είναι μειωμένες τόσο οι ικανότητες εκτέλεσης αριθμητικών υπολογισμών όσο και οι δεξιότητες ανάγνωσης ή συλλαβισμού.

Αυτές οι περιπτώσεις χαρακτηρίζονται ως μεικτή διαταραχή των σχολικών ικανοτήτων και η κλινική τους εικόνα αποτελείται από το συνδυασμό των σημείων που περιγράφηκαν ήδη ξεχωριστά σε κάθε τύπο.

Αίτια των Μαθησιακών Δυσκολιών

Τα αίτια των «Μαθησιακών Δυσκολιών» μπορούν να ταξινομηθούν σε τρείς κυρίως κατηγορίες:

- 1) τα σωματικά (ενδογενή),
- 2) τα ψυχολογικά και ψυχιατρικά και
- 3) τα περιβαλλοντικά και κοινωνικά

1)ΕΝΔΟΓΕΝΗ ΑΙΤΙΑ ΤΩΝ ΜΑΘΗΣΙΑΚΩΝ ΔΥΣΚΟΛΙΩΝ

- i) Κληρονομικοί ή γενετικοί παράγοντες
- ii) Εγκεφαλικές δυσλειτουργίες
- iii) Νευρολογικές Διαταραχές

2)ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΑ ΑΙΤΙΑ

Πολλοί ερευνητές, τονίζουν την επίδραση του περιβάλλοντος από την προγεννητική περίοδο ως την ενηλικίωση και τον ρόλο των ψυχολογικών και κοινωνικοοικονομικών παραγόντων.

Γενικά χαρακτηριστικά παιδιών με μαθησιακές δυσκολίες.

1)Μνήμη

Η πλημμελής μνημονική ικανότητα των μαθητών με Μαθησιακές Δυσκολίες, έχει παραλληλιστεί με αυτή των μικρότερων σε ηλικία παιδιών, διότι η επίδοσή τους συγκρίνονταν μόνο με αυτά και όχι με τους συνομήλικούς τους.

2)Αντίληψη

οι μαθητές με Μαθησιακές Δυσκολίες δεν αντιμετωπίζουν προβλήματα στους αισθητηριακούς καταγραφείς της όρασης και της ακοής, δηλαδή στα αυτιά και στα μάτια. Παρ' όλα αυτά, εντοπίστηκαν διαφορές των παιδιών αυτών από τους τυπικούς συνομήλικούς τους στην οπτική και ακουστική αντίληψη και επεξεργασία.

3) Συγκέντρωση και προσοχή

Οι περισσότεροι μαθητές με Μαθησιακές Δυσκολίες, χαρακτηρίζονται από σημαντικά προβλήματα απόδοσης προσοχής στο γνωστικό έργο με το οποίο έχουν εμπλακεί. Είναι τόσο έντονο που πολλές φορές συγχέονται οι Μαθησιακές Δυσκολίες με το Σύνδρομο της Ελλειμματικής Προσοχής

4) Προβλήματα συμπεριφοράς

Η ύπαρξη προβλημάτων συμπεριφοράς ποικίλει από επιθετικότητα μέχρι απάθεια ή εσωστρέφεια. Τα προβλήματα αυτά αν και δεν εμπίπτουν σε κλινικό επίπεδο, θα πρέπει να τονισθεί ότι είναι αρκετά σοβαρά

Ανησυχητικά σημάδια-πρώιμες ενδείξεις

- 1) Δεν γνωρίζει την ηλικία του.
- 2) Παρουσιάζει αμφιδεξιότητα, χρησιμοποιεί άλλοτε το δεξί και άλλοτε το αριστερό χέρι.
- 3) Είναι αργό και αδέξιο όταν προσπαθεί να φορέσει τα παπούτσια του, το παλτό του κτλ.
- 4) Δυσκολεύεται να κουμπωθεί.
- 5) Φορά ανάποδα τα παπούτσια του.
- 6) Είναι αδέξιο στην κίνηση, παραπατάει, σκοντάφτει, ρίχνει πράγματα κάτω.

Διάγνωση των διαφόρων τύπων μαθησιακών δυσκολιών

---

1) Διαταραχή της ανάγνωσης – ειδική δυσκολία ανάγνωσης – δυσλεξία

Η δυσλεξία αναφέρεται συνήθως στην συνύπαρξη διαταραχών της Ανάγνωσης και του Γραπτού λόγου σε επίπεδο χαμηλότερο της πραγματικής του ηλικίας παρά την φυσιολογική νοητική ικανότητα και το επαρκές σχολικό περιβάλλον ενώ ο προφορικός λόγος και η άρθρωση είναι φυσιολογικά εκτός και αν συνυπάρχει και άλλη αναπτυξιακή διαταραχή.

Μπορεί να συνδυάζεται με δυσγραφία, δυσαριθμησία, υπερκινητικότητα/διάσπαση προσοχής, αδεξιότητα και έλλειψη οργάνωσης.

Τα χαρακτηριστικά στην ανάγνωση και στην γραφή είναι:

- 1)η διστακτική και επίπονη ανάγνωση, δυσκολία ανάγνωσης μεγάλων λέξεων,
- 2)η αναστροφή γραμμάτων και η καθρεπτική γραφή,
- 3)επανάληψη ή πρόσθεση γραμμάτων και συλλαβών,
- 4)σύγχυση παρόμοιων οπτικά γραμμάτων
- 5) παράλειψη μικρών λέξεων,
- 6)μονότονη φωνή,
- 7)ελλιπής κατανόηση κειμένου,

2) Διαταραχή των μαθηματικών – ειδική δυσκολία αριθμητικής – δυσαριθμησία

Η ειδική αναπτυξιακή διαταραχή των αριθμητικών ικανοτήτων (δυσαριθμησία), παρουσιάζει ως κύριο σύμπτωμα της τη μεγάλη διαφορά ανάμεσα στην αναμενόμενη και την πραγματική επίδοση του παιδιού στην κατανόηση και εκτέλεση των αριθμητικών πράξεων

Οι ενδείξεις που παρουσιάζουν τα παιδιά με μαθησιακή δυσκολία στην αριθμητική είναι:

- 1) Περιορισμένη αντίληψη της ποσότητας
- 2) Εκτέλεση χωρίς καμία κατανόηση και με μηχανικό τρόπο απλών υπολογιστικών πράξεων όπως σειροθετήσεις .
- 3) Δυσκολία στη διάκριση των αριθμών όταν αυτοί υπαγορεύονται ως λέξεις
- 4) Δυσκολία στην αντίληψη της μορφής των αριθμητικών συμβόλων (X, +, -, κ.α.) στην αναγνώριση και στην χρήση τους.
- 5) Μπερδεύουν σύμβολα όπως $4/5$, $6/9$, γράφουν καθρεπτικά όπως $\varepsilon/3$, $6/9$ και στη γραφή των συμβόλων ακολουθούν αντίθετη φορά.

3) Διαταραχή της γραπτής έκφρασης – δυσγραφία

Η δυσκολία στη γραπτή έκφραση εμφανίζεται με πολλές μορφές.

Η γραφή είναι συνήθως δυσανάγνωστη, ασταθής και ασυνεχής.

Μπορεί να είναι κατανοητή αλλά με πολύ μικρούς χαρακτήρες και πολύ αργή

Το παιδί εμφανίζεται να μην είναι σίγουρο για την χρήση αριστερού ή δεξιού χεριού, να είναι αμφιδέξιο ή να γράφει κατοπτρικά και υπάρχει δυσκολία στην οργάνωση.

Προσεγγίσεις

---

1) Η μέθοδος Montessori.

Η μέθοδος αυτή , θεωρεί την ανάγνωση και τη γραφή ενιαίο ψυχικό γεγονός και για αυτό τις διδάσκει παράλληλα, αρχίζοντας από τη γραφή. Οι συγκεκριμένες εμπειρίες που θα οδηγήσουν το παιδί στην κατάκτηση του αφηρημένου γραπτού λόγου υλοποιούνται μέσα από προπαρασκευαστικές δραστηριότητες που ασκούν την οπτική διάκριση και οπτική μνήμη, την ακουστική διάκριση και ακουστική μνήμη, την ομιλία και το λεξιλόγιο.

2) Η μέθοδος των Orton-Gillingham

Η προσέγγιση του Samuel Torrey Orton και της Anna Gillingham επικεντρώνεται στην διδασκαλία της αποκωδικοποίησης (γραφής), οι οποίες συνδυάζονται και με την ορθογραφία σε κάθε μάθημα.

3) Προσέγγιση Fernald

Η μέθοδος της Grace Fernald στηρίχτηκε στη διαπίστωση ότι οι μαθητές που αποτυγχάνουν στην κατάκτηση του γραπτού λόγου δεν μπορούν να αναγνωρίσουν και να αναλύσουν λέξεις, και ότι για να βελτιωθούν πρέπει να παρακινηθούν ξανά από με μια νέα μέθοδο, αφού κανείς δε θελει να θυματα τη διαδικασία στην οποία «απέτυχε». Ο αρχικός στόχος της μεθόδου αυτής είναι η επανακινητοποίηση των μαθητών.

Συμβουλευτική γονέων

Κάθε παιδί αναπτύσσεται και ωριμάζει με το δικό του ρυθμό.

Οι γονείς θα πρέπει:

- ✘ Να ενθαρρύνουν κάποιες ικανότητες που μπορεί να έχει το παιδί τους (χορός, μουσική)
- ✘ Να επαινούν το παιδί τους για τη θετική του συμπεριφορά και να μη το απορρίπτουν όταν κάνει λάθη.
- ✘ Να ακούν το παιδί τους .
- ✘ Να διατηρούν καλές σχέσεις με το παιδί τους.
- ✘ Να έχουν διάθεση και χρόνο για να το βοηθήσουν.
- ✘ Να είναι θετικά πρότυπα για το παιδί τους.

ΕΙΔΙΚΗ ΓΛΩΣΣΙΚΗ ΔΙΑΤΑΡΑΧΗ

Ορισμός

Ο όρος Ειδική Γλωσσική Διαταραχή (Specific Language Impairment) (ΕΓΔ) χρησιμοποιείται για να περιγράψει μια διαταραχή στην κατάκτηση της γλώσσας με τη μορφή καθυστέρησης ή δυσλειτουργίας ή και των δύο, η οποία δε συνοδεύεται από άλλες διαταραχές

Πρόκειται για μία αναπτυξιακή διαταραχή, η έννοια της οποίας σημαίνει ότι η γλωσσική έκφραση και αντίληψη θα είναι πάντα το αδύνατο σημείο του συγκεκριμένου ατόμου και θα επηρεάζει οποιαδήποτε εκδήλωση του στην οποία εμπλέκεται η γλωσσική επεξεργασία.

Η σοβαρότητα της διαταραχής μπορεί να χωριστεί σε τέσσερις υποκατηγορίες:

---

1. Ήπια
2. Μέτρια
3. Σοβαρή
4. Βαριά

1. Ήπια: Όταν η ικανότητα της γλωσσικής κατανόησης είναι φυσιολογική, αλλά η εκφραστική ικανότητα είναι περιορισμένη σε μήκος φράσεων και λεξιλόγιο.

2. Μέτρια: Όταν υπάρχουν δυσκολίες στην κατανόηση σύνθετων εντολών και αφηρημένων εννοιών και εμφανίζονται χαρακτηριστικές δυσκολίες στη σύνταξη των προτάσεων και στη χρωματικότητα του λόγου.

3. Σοβαρή: Οι προτάσεις σε επίπεδο μεγαλύτερο των δύο λέξεων γίνονται δύσκολα κατανοητές, υπάρχει αδυναμία σύνταξης προτάσεων και κατάκτησης γραμματικών κανόνων.

4. Βαριά: Εμφανίζεται έλλειψη κατανόησης και επεξεργασίας του περιβάλλοντος σε ακουστικό, οπτικό, απτικό επίπεδο και αγνωσία

Αιτιολογία της Ειδικής Γλωσσικής Διαταραχής

Οι τρεις θεωρίες που επικρατούν για την αιτιολογία της ειδικής γλωσσικής διαταραχής είναι οι ακόλουθες :

- ✘ Η ειδική γλωσσική διαταραχή δεν αποτελεί ξεχωριστά μία διαταραχή και περιλαμβάνει ίδιους αιτιολογικούς παράγοντες με άλλες μη προσδιορισμένες γλωσσικές διαταραχές.
- ✘ Η ειδική γλωσσική διαταραχή προκαλείται από ένα συνδυασμό παραγόντων.
- ✘ Η ειδική γλωσσική διαταραχή προκαλείται από ποικίλους ανεξάρτητους μεταξύ τους παράγοντες.

Οι παράγοντες που επηρεάζουν την εμφάνιση της διαταραχής αυτής είναι:

- ✘ Γενετικοί Παράγοντες
- ✘ Νευρολογικοί Παράγοντες
- ✘ Δυσκολίες στην ακουστική επεξεργασία
- ✘ Γλωσσικό Περιβάλλον
- ✘ Ελλείμματα στις λειτουργίες της μνήμης και στη βραχυπρόθεσμη μνήμη

Γλωσσική ανάπτυξη παιδιών με Ειδική Γλωσσική Διαταραχή

---

1)Φωνολογία

Κατά τη διάρκεια της προσχολικής ηλικίας, εάν τα παιδιά εμφανίσουν δυσκολίες στο μορφοσυντακτικό και στις δεξιότητες λεξιλογίου αργότερα, θα εμφανιστεί σχεδόν πάντα και αδυναμία στη φωνολογία.

2)Μορφολογία

Τα μορφολογικά ελλείμματα που παρουσιάζουν είναι άμεσα συνυφασμένα με τα προβλήματα και στο συντακτικό επίπεδο ανάλυσης του λόγου, με αποτέλεσμα να χρησιμοποιείται ευρέως ο όρος *μορφοσύνταξη*

3)Σύνταξη

Εμφανίζουν δυσκολίες στην κατανόηση και παραγωγή μεγάλων σε έκταση και πιο σύνθετων δομών προτάσεων. Αυτό έχει σαν αποτέλεσμα να παράγουν μικρότερες και απλουστευμένες προτάσεις που χαρακτηρίζονται από ανώριμη δομή, δηλαδή που δεν αποκλίνουν από το πρότυπο : «υποκείμενο – ρήμα – αντικείμενο»

4)Σημασιολογία

Εξετάζονται τα προβλήματα που αντιμετωπίζουν στην κατάκτηση του λεξιλογίου και οι δυσκολίες εκείνες που αφορούν την εκμάθηση, κατανόηση και χρήση των γραμματικών κανόνων και συντακτικών δομών της γλώσσας. Τα περισσότερα παιδιά παρουσιάζουν σημαντική καθυστέρηση στην παραγωγή των πρώτων λέξεων καθώς επίσης και στην παραγωγή συνδυασμών των λέξεων μεταξύ τους.

5) Πραγματολογία

Η γνώση των πραγματολογικών κανόνων υπάρχει, αλλά υστερεί η χρήση τους. Πιο συγκεκριμένα, υστερούν στη αλληλεπίδραση με τους άλλους εξαιτίας των δυσκολιών στην επεξεργασία πληροφοριών που επηρεάζουν τη γλωσσική αντίληψη, αλλά και εξαιτίας των περιορισμών που παρουσιάζουν στη γλωσσική έκφραση.

Πρόγνωση

Η αναγνώριση και η αντιμετώπιση της ειδικής γλωσσικής διαταραχής κατά την προσχολική ηλικία θεωρείται ιδιαίτερης σημασίας, λόγω του ότι εμφανίζονται αργότερα δυσκολίες στη μαθησιακή ικανότητα και επιπτώσεις στην ψυχική υγεία των παιδιών

Μελέτες σε παιδιά με τυπική ανάπτυξη έδειξαν ότι οι καλές γλωσσικές δεξιότητες αποτελούν δείκτη πρόγνωσης της μετέπειτα σχολικής απόδοσης

Ενώ αντίστοιχες έρευνες σε παιδιά με μαθησιακές διαταραχές έδειξαν καθυστέρηση στην ανάπτυξη της γλώσσας τόσο σε φωνολογικό επίπεδο όσο και σε εύρος λεξιλογίου αλλά και στην προφορική έκφραση

Οδηγίες για τον Εκπαιδευτικό

- 1)ενίσχυση της προσοχής και της συγκέντρωσης,
- 2)έμφαση στην επικοινωνία, την ενεργή συμμετοχή και την δημιουργικότητα,
- 3)σαφήνεια σε ερωτήσεις και εντολές,
- 4)επανάληψη και απλούστευση εντολών,
- 5)προφορικές παρά γραπτές οδηγίες,
- 6) οπτικοποιημένες οδηγίες,
- 7) προέλεγχος αναγκαίου εξοπλισμού και μαθησιακού υλικού,